

Voortgang Europastrategie Provincie Utrecht ACTIVITEITEN 2016 & ACCENTEN 2017

INLEIDING

Deze rapportage vat de activiteiten van de provincie Utrecht op het gebied van Europa in 2016 samen. 'Europa' is geen beleidsveld op zich, maar een aspect van veel verschillende beleidsopgaven van de provincie. Daarom bevat deze rapportage, evenals de [Europastrategie](#) van de provincie, de Europa-gerelateerde activiteiten van de hele organisatie. De portefeuillehouder Europa en het Cluster Europa (BDO-BIN) vervullen een signalerende, faciliterende en coördinerende rol.

Het jaar 2016 was een druk jaar voor de provincie Utrecht op het gebied van Europa. De [Europastrategie van de provincie Utrecht 2016-2019, "In verbinding in Europa!"](#) is op 26 januari [vastgesteld door Gedeputeerde Staten](#) en vervolgens op 21 maart [door Provinciale Staten](#). De vaststelling van de [Randstedelijke Europastrategie](#) met de kaders voor de samenwerking van de vier Randstadprovincies in Brussel, volgde op [26 april door GS](#) en op 6 juni door PS. Op 17 en 18 maart vond het gezamenlijke [werkbezoek van de PS-werkgroepen Europa van de vier Randstadprovincies aan Brussel](#) plaats.

Tijdens [het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Raad](#) in de eerste helft van 2016 hebben we vele internationale bijeenkomsten en werkbezoeken aangegrepen om het profiel van Utrecht in Europa te versterken.

De twee grote Europese programma's die de provincie mede beheert, het [EFRO-programma Kansen voor West II](#) en het [Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 \(POP3\)](#), zijn in 2016 van start gegaan. Daarnaast hebben we veel nadere verkenningen uitgevoerd op Europese subsidiekansen bij andere Europese programma's voor projectideeën die in de [Europastrategie](#) zijn verzameld. De resultaten van deze verkenningen zijn hieronder per opgave samengevat. Ze hebben geleid tot meerdere subsidieaanvragen waarvan twee zijn succesvol gebleken.

Leeswijzer:

[Hoofdstuk 1](#): stand van zaken van de realisatie van de zeven ambities van de Europastrategie (pp. 2-3);

[Hoofdstuk 2](#): nadere beschrijving van Europa-activiteiten per elk van de zes opgaven (pp. 4-14);

[Hoofdstuk 3](#): accenten voor 2017 (pp. 15-16).

Per onderwerp zijn de ambtelijke dossierhouders vermeld met hun afdeling en team.

Indien geen naam is vermeld, betreft het een activiteit waar het Europa-cluster (BDO-BIN), het eerste aanspreekpunt voor is:

- Joanne Swets, vertegenwoordiger / lobbyist in Brussel,
- Marieke Hekman - de Knegt, adviseur Europese fondsen en netwerken,
- Tomasz E. Jaroszek, beleidsadviseur / coördinator Europa.

1. VOORTGANG AMBITIES EUROPASTRATEGIE

De [Europastrategie van de provincie Utrecht 2016-2019](#) "In verbinding' in Europa!" kent zeven concernambities. Hieronder vindt u per ambitie een korte duiding van de stand van zaken van de realisatie ervan. Nadere beschrijving van de desbetreffende activiteiten vindt u in het hoofdstuk 2.

Ambitie 1: Samen met onze regionale partners, [Regio Randstad](#), [Huis van de Nederlandse Provincies](#) en netwerken, bijdragen aan betere EU-regelgeving op het gebied van gezonde leefomgeving.

- **Nieuwe EU-Richtlijn voor Nationale Emissieplafonds**
Op 30 juni 2016 hebben Lidstaten, de Europese Commissie en het Europees Parlement een akkoord gesloten over [de nieuwe EU-Richtlijn voor Nationale Emissieplafonds](#). Dit akkoord vormt het slotstuk van een lang lobbytraject van de provincie Utrecht in Randstadverband en met het AIR-netwerk. ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- **Verkenning rapporteurschap Comité van de Regio's**
In een aantal gesprekken zijn de mogelijkheden van een rapporteurschap in het [Comité van de Regio's](#), verkend op het gebied van [Healthy Urban Living](#). ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- **Urban Agenda**
In het kader van de [Europese Urban Agenda](#) is de gemeente Utrecht betrokken bij het [Partnerschap Lucht-kwaliteit](#). Om de regio bij dit traject te betrekken heeft de provincie een informatiebijeenkomst georganiseerd. ([Zie verder hieronder §2.1.](#))

Ambitie 2: Benutten van bestaande netwerken en actief aansluiting zoeken bij nieuwe netwerken die een bijdrage kunnen leveren aan onze provinciale doelstellingen.

- **EBU conferentie Internationale Concurrentiepositie**
De noodzaak om in brede internationale netwerken te opereren was de boodschap van de [conferentie 'Internationale Concurrentiepositie'](#) die de provincie Utrecht samen met EBU heeft georganiseerd op 12 mei. ([Zie verder hieronder §2.3.](#))
- **Project *C*Lean *I*nland *S*hipping (CLINSH)**
Door ons als stakeholder aan te sluiten bij het netwerk rondom [het project *C*Lean *I*nland *S*hipping \(CLINSH\)](#) krijgt de provincie toegang tot de meest actuele kennis over een schonere binnenvaart. ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- **Verkenning European Network of Living Labs (ENoLL), European Cycle Federation (ECF) & Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking (FCH JU)**
We hebben contact gelegd met de [European Network of Living Labs \(ENoLL\)](#) en de [European Cycle Federation \(ECF\)](#). Deze Europese netwerken vormen een interessant platform om Utrecht te profileren als een experimenteerruimte ('living lab') voor [Healthy Urban Living](#) en energietransitie. Ook hebben we het waterstofnetwerk [Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking \(FCH JU\)](#) verkend. We zullen het platform input bieden over de waterstofbussen waar we mee bezig zijn. ([Zie verder hieronder §2.2.](#) en [§2.5.](#))

Ambitie 3: Bijdragen aan verbetering van de samenwerking binnen het Huis van de Nederlandse Provincies en Regio Randstad.

- In 2016 is de [Randstedelijke Europastrategie](#) vastgesteld die het kader vormt voor [de samenwerking van de vier Randstadprovincies in Brussel](#).
- Mede vanwege de nieuwe rol die de provincies hebben gekregen als mededepartement bij het bepalen van het Nederlands standpunt in de onderhandelingen in de Europese Raad ([zie hieronder § 2.4](#)) is er een traject gestart om de samenwerking binnen het [Huis van de Nederlandse Provincies](#) (HNP) en tussen het HNP en het [IPO](#) verder te optimaliseren. Gedeputeerde Pennarts is als lid van het dagelijks bestuur van het HNP de portefeuillehouder voor dit traject.

Ambitie 4: Via netwerken provincie Utrecht op de kaart zetten als een experimenteerruimte ('living lab') voor Healthy Urban Living en energietransitie.

Het Europese profiel van Utrecht als een experimenteerruimte ('living lab') voor [Healthy Urban Living](#) en energietransitie hebben wij versterkt middels de volgende activiteiten:

- EU Conferentie van handhavers milieu & natuur ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- Werkbezoek voorzitter Comité van de Regio's aan Utrecht ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- Utrechtse Maptable in Brussel en tijdens Camus Party ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- Werkbezoek Franse gemeenten ([Zie verder hieronder §2.1.](#))
- Randstadevent tijdens *European Week of Regions and Cities* ([Zie verder hieronder §2.2.](#))
- Utrechts energieproject in de Ridderzaal ([Zie verder hieronder §2.2.](#))
- Werkbezoek kamer van koophandel *Pays de la Loire* ([Zie verder hieronder §2.2.](#))
- Werkbezoek EU ambassadeurs ([Zie verder hieronder §2.3.](#))
- *Campus Party Europe* 2016 ([Zie verder hieronder §2.3.](#))
- EU conferentie 'Evidence based policy making for sustainable cities' ([Zie verder hieronder §2.4.](#))

Ambitie 5: EFRO-middelen optimaal inzetten voor innovatie en koolstofarme economie in het kader van de Strategische Agenda van de EBU.

In 2016 zijn drie projecten ingediend. Daarvan is één project, [Smart Solar Charging](#), met gevraagde [EFRO-bijdrage](#) van € 1.474.000, door de externe deskundigencommissie positief beoordeeld en zal naar verwachting worden gehonoreerd. Een tweede project is op inhoudelijke gronden afgewezen en een derde project is nog in behandeling. Daarnaast zijn er circa 15 projecten in beeld die mogelijk ingediend gaan worden.

Ambitie 6: [POP3](#) optimaal inzetten voor natuur, water, verkaveling, jonge boeren, kennisoverdracht en innovatie.

In 2016 zijn 10 calls opengesteld met een totale plafond van € 43,84 mln. (inclusief provinciale cofinanciering), waarvan is € 26,10 mln. aangevraagd en € 24,56 mln. beschikt. Twee calls, 1^e en 2^e tranche Agrarisch natuur en waterbeheer, betreffen het budget voor de komende 6 jaar (2016-2021).

Ambitie 7: Minstens evenveel Europese middelen als in de vorige collegeperiode, te weten € 2.750.000, binnenhalen voor provincie en regionale partners uit andere fondsen en programma's.

In de huidige collegeperiode hebben we tot en met 2016 de volgende Europese aanvragen goedgekeurd gekregen:

Project	EU-bijdrage
ITS InterCor (CEF Transport) , Zie verder hieronder §2.5.	€ 500.000
SUPER, supporting eco-innovation (Interreg Europe) , Zie verder hieronder §2.3.	€ 201.000
* EMPHOS, cultureel ondernemerschap (Erasmus+)	€ 168.277
* DICHE, Digitale innovatie in culturele en erfgoed educatie (Erasmus+)	€ 111.418
* Linking the Lines (COSME)	€ 32.000
Totaal	€ 1.012.695
% doelstelling van € 2.750.000	36,8%

De laatste drie projecten (met *) zijn goedgekeurd in 2015, zie § "Resultaten 2015" in Bijlage 2 van de [Europastrategie van de provincie Utrecht](#) (p.40).

2. OVERZICHT EUROPA-ACTIVITEITEN 2016 PER OPGAVE

De [Europastrategie](#) kent zes inhoudelijke, integrale opgaven:

1. Gezonde leefomgeving
2. Energietransitie
3. Economische ontwikkeling
4. Landelijk gebied en natuur
5. Mobiliteit en bereikbaarheid
6. Cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme

Hieronder vindt u per opgave een overzicht van de Europese activiteiten van 2016.

Bij Europese activiteiten van de provincie gaat het om:

- a) beïnvloeding, naleving en implementatie van [Europees beleid en regelgeving](#)
- b) gebruik van [Europese netwerken](#) en [kennisuitwisseling](#)
- c) [Europese profilering van de provincie Utrecht](#) (al dan niet in grotere verbanden zoals Randstad)
- d) benutting van [Europese financieringskansen](#)

2.1. GEZONDE LEEFOMGEVING

Nieuwe EU-Richtlijn voor Nationale Emissieplafonds

De provincie Utrecht is de afgelopen jaren in [Randstadverband](#) en met het [AIR netwerk](#) actief betrokken geweest bij het [beleidspakket Schone Lucht voor Europa](#). Het doel van onze lobby was meer Europees bronbeleid, zodat de luchtverontreiniging bij de bron wordt aangepakt en de regio minder dure 'end of pipe'-maatregelen hoeft te nemen. Wij hebben ons vooral gericht op de [NEC-richtlijn voor Nationale Emissie Plafonds](#). We hebben gepleit voor eerder effect van de richtlijn door bindende tussendoelen in 2025 (in plaats van de eerste bindende doelen pas in 2030). Op 30 juni 2016 hebben Lidstaten, de Europese Commissie en het Europees Parlement een akkoord gesloten over [de nieuwe richtlijn](#). Het aantal vroegtijdige sterfgevallen door luchtverontreiniging in 2030 wordt bijna gehalveerd. Dat gebeurt door lidstaten individuele plafonds op te leggen voor stoffen (onder andere fijnstof, stikstof en ammoniak) die een groot effect hebben op het welzijn van mensen. [De nieuwe Richtlijn](#) bevat doelstellingen voor 2020 en verder. Voor 2030 zijn verdergaande reductieverplichtingen opgenomen. De doelstellingen voor 2025 is uiteindelijk niet bindend geworden, maar wel een stevig ijkmoment: lidstaten moeten aantonen waarom ze afwijken van een lineair traject tussen 2020 en 2030.

Onder de lidstaten was veel weerstand om te komen tot ambitieuze emissieplafonds. Het eindresultaat, reductieverplichtingen voor 2030 en een stevig ijkmoment in 2025, mag er daarom zijn. [Marjon Plantinga, FLO-BMI]

Verkenning rapporteurschap Comité van de Regio's

Op 19 april heeft gedeputeerde Mariëtte Pennarts een gesprek gevoerd met Nicholas Banfield, *head of unit* van [DG Environment](#) (Afdeling Milieu) om te horen waar de Europese Commissie de komende tijd op inzet en waar zij advies van regionale overheden kan gebruiken. Het doel was om de belangstelling van de Europese Commissie te verkennen voor een initiatiefrapport van het [Comité van de Regio's](#) over integraal beleid op het gebied van gezonde leefomgeving ([Healthy Urban Living](#)), het regionale Utrechtse thema. Op aanraden van Nicholas Banfield vond op 15 juni een vervolgesprek plaats met de verantwoordelijke personen die binnen DG Environment over geluid en luchtkwaliteit gaan. De conclusie was dat de Europese Commissie op dit moment geen belangstelling heeft voor een initiatiefrapport van het Comité van de Regio's over integraal beleid op het gebied van gezonde leefomgeving. De Commissie komt namelijk met geen nieuwe regelgeving op dit gebied.

Urban Agenda

De [Urban Agenda](#) was één van de speerpunten van het Nederlandse voorzitterschap. In dat kader zijn verschillende partnerschappen van steden opgericht. De gemeente Utrecht is betrokken bij het [Partnerschap Luchtkwaliteit](#). Om de regionale partners te informeren over de Urban Agenda en het Partnerschap Luchtkwaliteit heeft de provincie op 25 januari een bijeenkomst georganiseerd op het provinciehuis met sprekers van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de gemeente Utrecht. De gemeente kan direct slechts 20 procent van de luchtverontreiniging beïnvloeden. Nog eens 20 procent wordt nationaal bepaald, maar de overige 60 procent is alleen Europees of internationaal te bepalen. Effectieve oplossingen vragen dus om samenwerking binnen de EU.

Utrechtse Maptable in Brussel en op Campus Party

Ter gelegenheid van het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Raad, hebben de Nederlandse leden van het [European Regions Research and Innovation Network \(ERRIN\)](#) op 13 juni een [netwerkbijeenkomst](#) georganiseerd op de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging in Brussel. De provincie Utrecht was aanwezig met de [Maptable](#), een tool om de duurzaamheidsscore bij gebiedsontwikkeling in kaart te brengen.

Tijdens de [Campus Party](#) heeft de provincie Utrecht (teams BMI en GIS) [doorlopende demonstraties](#) gegeven van Utrechtse innovatie op het gebied van planning support systemen gericht op integrale duurzame gebiedsontwikke-

ling: Mappable in verschillende toepassingen. De presentaties zijn ontvangen met [veel belangstelling](#) vanuit (besturen van) gemeenten en buitenlandse gasten (zie hieronder). [Joop Machielse, FLO-BMI]

Werkbezoek voorzitter Comité van de Regio's aan Utrecht

Op 28 mei bezocht de voorzitter van het Comité van de Regio's, [Markku Markkula](#), Utrecht. Het bezoek stond in het teken van 'Stadsmakers/City Makers', over bottom-up initiatieven in Nederlandse steden. Het Utrechtse programma bestond uit twee delen: een bezoek aan de [Campus Party](#) en een bezoek aan Vechtclub XL. Tijdens het bezoek aan de [Campus Party](#) toonde voorzitter Markkula veel belangstelling voor de Mappable (zie hierboven) en vroeg om hem nadere informatie toe te sturen. Het werkbezoek was een mooie gelegenheid om Utrecht in Europe op de kaart te zetten als bruisende en innovatieve regio en als living lab voor [Healthy Urban Living](#) en energietransitie.

EU Conferentie van handhavers milieu & natuur

Op 12-13 mei heeft een grote Europese conferentie in de Domkerk van Utrecht plaatsgevonden over uitdagingen en oplossingen van de versterkte handhaving van regelgeving op het gebied van milieu en natuur: [EU Environmental Enforcement Networks Conference](#). Voor het eerst hebben vier Europese netwerken van handhavers van milieu-regelgeving gezamenlijk een conferentie georganiseerd:

- [Network for the Implementation and Enforcement of EU Environmental Law \(IMPEL\)](#)
- [EU Network of Prosecutors for the Environment \(ENPE\)](#)
- [EU Forum of Judges for the Environment \(EUFJE\)](#)
- [Network of police officers focusing on tackling environmental crime \(EnviCrimeNet\)](#)

De conferentie werd geopend door gedeputeerde Mariëtte Pennarts. De 200 deelnemers (politiemensen, rechters en officieren van justitie) hebben in een 'Verklaring van Utrecht' vastgelegd dat zij in samenwerkingsprojecten, door informatie-uitwisseling en trainingen, de keten van opsporing, vervolging en berechting gaan versterken. [John Visbeen, BDO]

Environmental Conference of the Regions of Europe (ENCORE)

Tijdens de vorige [ENCORE](#)-conferentie van mei 2014 in Beieren heeft de Utrechtse bestuurder toegezegd om voorbeelden van het betalen voor ecosysteemdiensten te verzamelen. In de zomer van 2016 is het verzamelen van de best practices afgerond en zijn de voorbeelden van betalen voor ecosysteemdiensten geplaatst op het [ENCORE uitwisselingsplatform](#). Dit resultaat is gemeld in de ENCORE conferentie van 22-24 september 2016 in Karinthië (Oostenrijk). [Joyce Klink, FLO]

Project Clean INland SHipping (CLINSH)

Op 21 juni heeft de Europese Commissie de subsidie van het [LIFE](#)-project [Clean INland SHipping \(CLINSH\)](#) toegelikt. Doel van het project is om de luchtverontreiniging in Europa door binnenvaart te verminderen. De proefprojecten richten zich op emissiereductietechnologieën, schonere brandstoffen en walstroombaciliteiten. Provincie Zuid-Holland is de trekker. Provincie Utrecht is geen projectpartner, maar ondersteunt dit project en heeft een letter of support gestuurd. Utrecht blijft als stakeholder aangesloten om over de meest actuele kennis voor een schonere binnenvaart te beschikken. Op 27 oktober startte CLINSH officieel met een kick off meeting in Düsseldorf. [Joyce Klink, FLO]

Werkbezoek Franse gemeenten

Op 16 september heeft de provincie een delegatie van 20 hoge ambtenaren uit verschillende Franse gemeenten ontvangen. Het werkbezoek vond plaats in kader van een Frans nationaal opleidingstraject. Het afdelingshoofd Uitvoering Fysieke Leefomgeving heeft samen met medewerkers van cluster Europa (BDO-BIN) en [InvestUtrecht](#) (MEC-ECO) hebben de Franse delegatie bijgepraat over o.a. de integrale gebiedsaanpak van Utrecht-Oost/USP, de regionale samenwerking in de [Economic Board Utrecht](#) en de majeure opgaven van gezonde leefomgeving ([Healthy Urban Living](#)) en energietransitie.

Climate KIC project Transition Lab (afgewezen)

Binnen het [Climate KIC](#) is het project "Transition Lab" ingediend gericht op de succesfactoren voor het opschalen van duurzame bewonersinitiatieven. Het project is afgewezen. Er wordt gekeken naar andere (Europese) financieringsbronnen.

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Resultaat verkenning
Stadsdistributie	De projectideeën (o.a. cargobikes) zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd om te bepalen of Europese financiering de meest geschikte weg is om het doel te halen. Dit heeft o.a. te maken met doorlooptijd van Europese aanvragen. De kans blijft op de radar en wordt in 2017 wederom getoetst.
Vermindering blootstelling aan roet i.s.m. AIR-netwerk	Uit het onderzoek naar gezondheidsgevolgen van roet blijkt dat het probleem minder urgent is dan gedacht. Daarom is dit projectidee geparkeerd.
Schonere brandstoffen	Voor openbaar vervoer (OV) worden verschillende schonere brandstofkansen in Europa onderzocht (zie hieronder: Hfst. 5. Mobiliteit en Bereikbaarheid). Daarnaast

	houden wij de voortgang van het LNG Masterplan van de provincie Gelderland in de gaten, om op onderdelen hiervan mogelijk samen Europees op te trekken.
Reduceren / voorkomen varend ontgassen	De provincie Utrecht is aangehaakt bij een consortium bestaande uit o.a. de provincie Zuid-Holland en de havens van Rotterdam en Antwerpen die de mogelijkheden voor een Europese aanvraag verkennen. Wij blijven deze ontwikkelingen volgen en haken zo mogelijk als (<i>associated</i>) partner aan.
Verbetering en uitrol Mappable	Bij een nadere verkenning van deze kans is gebleken dat er meer behoefte is aan profilering dan aan Europese financiering. De Utrechtse Mappable is gepromoot in Brussel (zie hierboven § "Utrechtse Mappable in Brussel").
Aansluiting aanvraag CLINSH	Zie hierboven § "Project CLean INland SHipping (CLINSH)" .
Waterbesparing	Kansen voor natuurlijke waterwinning en waterbeheer worden nader verkend binnen de Europese programma's Interreg, LIFE en Climate-KIC . In 2017 wordt het project-idee verder uitgewerkt.

2.2. ENERGIETRANSITIE

Utrechts energiproject in de Ridderzaal

In de marge van de [interparlementaire Energieconferentie](#) in de Ridderzaal van 4 april hebben [de Nederlandse provincies hun paradepaardjes op het gebied van duurzame energie aan Europa gepresenteerd](#). Provincie Utrecht presenteerde i.s.m. de EBU het project '[Smart Solar Charging](#)'. De in het project ontwikkelde technologie zorgt voor banen en schone lucht, versnelt de energietransitie en voorkomt investering in netverzwaring.

Randstadevent tijdens de *European Week of Regions and Cities*

Op 12 oktober 2016 hebben we samen met de overige drie Randstadprovincies en de Metropoolregio Amsterdam een netwerkbijeenkomst georganiseerd tijdens de Europese Week van Regio's en Steden ([European Week of Regions and Cities](#), voorheen Open Days). Tijdens deze bijeenkomst hebben we Randstad, en daarbinnen Utrecht, aan circa 100 gasten gepresenteerd als "[Smart Region: A real life testing ground for sustainable economic growth](#)". Vijf '[living labs](#)' zijn dan gepresenteerd, waaronder het Utrechtse project "[Concept Living](#)" waarin innovatieve oplossingen voor nul-op-de-meter-woningen worden getest. Andere sprekers waren:

- gedeputeerde Rogier van der Sande van provincie Zuid-Holland, als Regio Randstad portefeuillehouder "De Slimme Regio Randstad: innovatie en living labs",
- Nicolaas Beets, [speciaal gezant van de Nederlandse overheid voor de Europese Agenda Stad](#) en
- dr. Tuija Hirvikoski, voorzitter van de [European Network of Living Labs \(ENoLL\)](#).

Gedeputeerde Pennarts heeft, als voorzitter van Regio Randstad, de bijeenkomst geleid.

Werkbezoek kamer van koophandel *Pays de la Loire*

Op 15 en 16 september hebben de provincie, de stad Utrecht, de EBU en de KvK een zevenkoppige delegatie van de kamer van koophandel (CCI: *chambre de commerce et d'industrie*) van [Pays de la Loire](#) ontvangen. "[Pays de la Loire](#)" is een Noordwest-Franse regio met de steden Nantes, Angers en Le Mans. De Fransen hebben het contact met de provincie Utrecht opgenomen via de vertegenwoordiger van de provincie in Brussel. Zij waren geïnteresseerd in de ervaringsuitwisseling en samenwerking op het gebied van energietransitie. Nadat de EBU een scan heeft uitgevoerd of er voldoende aanknopingspunten waren tussen [Pays de la Loire](#) en Utrecht, is de Franse delegatie uitgenodigd naar Utrecht. Tijdens een intensief tweedaags programma hebben de Fransen kennis gemaakt met vele projecten waaronder [Smart Solar Charging](#), Dutch Game Garden, Holland StartUp, bedrijvenincubator UtrechtInc en de organisaties van de EBU en het USP. Op het provinciehuis is de delegatie ontvangen door gedeputeerde Van den Berg. Als een van de resultaten van deze missie hebben vier bedrijven uit de regio Pays de la Loire belangstelling getoond voor samenwerking met het Utrechtse project [Smart Solar Charging](#).

Nominatie *Smart Solar Charging* voor *Innovation Deal for Circular Economy*

In november is het samenwerkingsverband van het Utrechtse bedrijf [LomboXnet](#) (van project [Smart Solar Charging](#)) en Renault-Nissan geselecteerd door de Europese Commissie als één van de twee kandidaten voor de [Innovation Deal for Circular Economy](#). De *Innovation Deals* hebben tot doel om innovators in de circulaire economie met veelbelovende oplossingen te helpen door barrières in wet- en regelgeving weg te nemen. Daardoor kunnen ideeën sneller naar de markt worden gebracht. 32 samenwerkingsverbanden uit heel Europa hebben aangegeven mee te willen doen. Slechts twee zijn uiteindelijk geselecteerd en voeren eind 2016 onderhandelingen met de Europese Commissie over een af te sluiten deal. De provincie faciliteert direct en indirect (via de EBU) deze onderhandelingen en het project [Smart Solar Charging](#).

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Resultaat verkenning
Hernieuwbare energiebronnen	In 2016 waren er geen concrete projectideeën om mee aan de slag te gaan. In 2017 gaan wij de mogelijkheden van het investeringsinstrument " ELENA " van het Europees

	Investeringsbank (EIB) onderzoeken voor de gehele energieagenda (Zie hieronder "3. Accenten 2017").
Energie neutraal bouwen (Nul-op-de-meter)	De provincie heeft ondersteuning aangeboden aan een mogelijke EFRO-aanvraag van het regionale NOM-consortium. Daarnaast ondersteunt de provincie een mogelijke aanvraag in voor het programma Horizon 2020 van een Amersfoortse consortium <i>Happy Balance</i> i.o. van o.a. ICT-bedrijven en Nul33 Energie . Bij dat laatste project-idee gaat het om het uitvoeren van een pilot NOM-renovatie waarbij de technische koppeling wordt gemaakt met ICT-oplossingen voor <i>healthy ageing</i> en <i>independent living</i> . Beide consortia zijn nog in ontwikkeling.
Energie-efficiëntie en opwekking	In 2016 waren er geen concrete projectideeën om mee aan de slag te gaan in Europa.
Geothermie en warmte-koudeopslag	Het type geothermieboringen (diep, experimenteel) blijkt bij nadere verkenning geen kansrijke richting voor Europese subsidies. We kijken in 2017 naar de financieringsmogelijkheden door de Europese Investeringsbank (EIB). (Zie hieronder "3. Accenten 2017")
Bodembeheer	In 2016 waren er geen concrete projectideeën om mee aan de slag te gaan in Europa.

2.3. ECONOMISCHE ONTWIKKELING

NB: Zoals in [Europastrategie](#) (p.12) vastgesteld, sluiten de opgaven 'Gezonde leefomgeving' en 'Energietransitie' aan bij de [Strategische Agenda 2013-2020](#) van de [Economic Board Utrecht](#) aan en hiermee dragen ook bij aan de opgave 'Economische ontwikkeling'.

EBU conferentie Internationale Concurrentiepositie

Op 12 mei heeft de EBU op initiatief én met medewerking van de provincie Utrecht een bijeenkomst georganiseerd over de concurrentiepositie van [de regio Utrecht in internationaal perspectief: over de grenzen heen denken](#). Directe aanleiding voor de bijeenkomst was de naderende nieuwe editie van de [EU Regional Competitiveness Index](#). De publicatie ervan door de Europese Commissie wordt begin 2017 verwacht. Tijdens de bijeenkomst is gekeken hoe we er met elkaar voor kunnen zorgen dat de regio nog aantrekkelijker wordt voor buitenlands talent en buitenlandse bedrijven. De belangrijkste conclusie was dat Utrecht samenwerking moet zoeken met omliggende regio's en zich naar buiten toe moet presenteren als onderdeel van een groter economisch systeem, bijv. van de Randstad of nog breder.

Werkbezoek EU ambassadeurs

Provincie Utrecht ontving op 20 mei, samen met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, gemeente Utrecht, Universiteit Utrecht, [Utrecht Science Park](#), Universitair Medisch Centrum Utrecht, [Economic Board Utrecht](#) en [Dutch Game Garden](#), een grote [delegatie van de ambassadeurs bij de EU van de 28 lidstaten](#), het zogenaamde [Comité van Permanente Vertegenwoordigers](#) (*Comité des représentants permanents: COREPER*). 'Ervaren' stond centraal, de delegatie werd uitgenodigd om een groot aantal digitale toepassingen zelf uit te proberen. Met het programma heeft Utrecht zich geprofileerd als innovatieve regio in Europa en heeft Utrecht laten zien hoe door overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven wordt samengewerkt aan oplossingen voor actuele maatschappelijke vraagstukken zoals de nieuwe digitale economie, duurzame energie en de circulaire economie.

Campus Party Europe 2016

Tussen 25 en 29 mei vond de eerste Nederlandse editie van het grootste technologiefestival ter wereld plaats in de Jaarbeurs met bijna 180 sprekers. Tijdens de [Campus Party Europe](#) werkten ruim 1.500 studenten en innovators uit de gehele wereld vijf dagen lang samen aan toekomstgerichte oplossingen rond onder meer energie, onderwijs, vluchtelingen, voedsel en zorg – in hackathons, challenges en workshops. Behalve deelnemers uit Nederland (65 procent) en Europese landen kwamen ook studenten uit Mexico, de Verenigde Staten en Taiwan speciaal voor *Campus Party* naar Utrecht. In totaal waren er maar liefst 35 nationaliteiten vertegenwoordigd. Een bijzonder moment was de presentatie van 's werelds allereerste robotbaby door professor Kunstmatige Intelligentie Gutzi Eiben en het eerste EK [Indoor Drone Racing](#). [Er zijn 34 challenges gehouden](#): 7 gametoernooien, 3 businessmarathons en 24 hackathons over onderwerpen als klimaatverandering, educatie en de vluchtelingenkwestie. De meest innovatieve ideeën, concepten en prototypes die hieruit naar voren kwamen, zijn beloond met ruim 50.000 euro aan prijzengeld. Het event trok 8.000 unieke bezoekers aan waaronder Neelie Kroes, Sander Dekker en prins Constantijn. De *Campus Party Europe* 2016 werd mede mogelijk gemaakt door vele partners, zoals de provincie en de stad Utrecht, Jaarbeurs, Rabobank, Achmea, Exact en Capgemini, en diverse hogescholen en universiteiten. [Stef Roell, MEC-ECO / Janna Groot, BDO-BIN]

CEMR werkgroep Public Services

We nemen deel aan de bijeenkomsten van de werkgroep Public Services (met de nadruk op *public procurement*) van de [Council of European Municipalities and Regions \(CEMR\)](#). In 2016 moesten de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen geïmplementeerd worden in de EU. Om die reden is in de werkgroep veel aandacht geweest voor:

- specifieke onderdelen van de nieuwe richtlijnen,
- de voortgang van de omzetting van de nieuwe richtlijnen naar de nationale wetgeving,
- de implementatie ervan in de verschillende deelstaten,
- het nieuwe Europese aanbestedingspaspoort (ESPD).

In de werkgroep vonden verder presentaties plaats van DG GROEI (Directoraat Generaal van de Europese Commissie voor Groei, Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en MKB) over de herziening van de rechtsbeschermingsrichtlijnen (aan de evaluatie waarvan we hebben deelgenomen) en over het E-procurement (dat de provincie nog moet implementeren). De informatie van de CEMR-werkgroep Public Services delen we met het netwerk van inkoopjuristen van de twaalf provincies. [Maarten Rauws, SER-UIT]

Project SUPER, supporting eco-innovation (goedgekeurd)

Het [project SUPER, supporting eco-innovation](#) beoogt het Verbeteren van instrumenten om het MKB in de regio te ondersteunen bij het naar de markt brengen en internationaal uitrollen van duurzame innovaties. Voor de uitvoering van het project ontvangt de provincie Utrecht een Europese bijdrage van €201.000 uit het programma [Interreg Europe](#) en levert een eigen bijdrage van €35.000. Uitvoering vindt plaats in samenwerking met de Economic Board Utrecht. Het project is in mei gestart en loopt vijf jaar. [Stef Roell, MEC-ECO].

Pioneers into Practice bij EBU (Climate KIC)

Afgelopen zomer hebben vijf deelnemers aan het programma [Pioneers into Practice](#) (PiP) van het [Climate KIC](#) voor de [Economic Board Utrecht](#) in kaart gebracht hoe je commercieel vastgoed kan verduurzamen. Hierbij werden naast de kansen, ook de rollen voor de Economic Board en voor overheden benoemd. Dit advies vormt de basis voor vervolgcities door de EBU op het gebied van verduurzaming van commercieel vastgoed. [Stef Roell, MEC-ECO]

EFRO-Programma Kansen voor West II 2014-2020

Partijen uit de provincie Utrecht kunnen binnen het Randstedelijke [EFRO-Programma Kansen voor West II](#) tot 2020 aanspraak maken op in totaal € 25 mln. uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en op € 3,8 mln. Rijkscofinanciering. Het Kansen voor West II-programma kent de volgende hoofddoelen:

- Innovatie
- Koolstofarme economie
- Stedelijke ontwikkeling (alleen binnen grote steden)

Vanuit Utrecht is het hele budget in één keer opengesteld en projecten worden beoordeeld in volgorde van indiening (geen calls). De projecten moeten voldoen aan de criteria van het Kansen voor West II-programma en tevens bijdragen aan de [Strategische Agenda](#) van de [Economic Board Utrecht](#) (EBU). De EBU speelt ook een belangrijke rol bij het scouten en initiëren van projecten.

In 2016 zijn drie projecten ingediend. Daarvan is één project, [Smart Solar Charging](#), met gevraagde EFRO-bijdrage van € 1.474.000, door de externe deskundigencommissie positief beoordeeld en zal naar verwachting worden gehonoreerd. Een tweede project is op inhoudelijke gronden afgewezen en een derde project is nog in behandeling. Daarnaast zijn er circa 15 projecten in beeld die mogelijk ingediend gaan worden. [Alexander Hulshof, MEC-ECO]

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Resultaat verkenning
Uitvoering EFRO	Zie hierboven.
Stimuleren / ondersteunen regionale partijen bij programma's t.b.v. arbeidsmarkt	Provincie Utrecht heeft BiSC ondersteund bij de aanvraag 'Keep on Reading', dat zich richt op verbetering van kansen op de arbeidsmarkt door leesvaardigheden te verbeteren. Zie hieronder § "Project Keep on Reading" in hfst. 6
Aanpak leegstand i.c.m. verduurzaming transformatiegebieden	Na nadere verkenning blijken er vooral kansen te liggen op gebieden van grootschalige verduurzaming van transformatiegebieden, waarbij Europese fondsen (leningen) in aanmerking komen i.p.v. Europese subsidieprogramma's. Door de huidige lage rentestand en complexiteit van de Europese fondsen gaat de voorkeur echter uit naar meer reguliere financieringsinstrumenten.

2.4. LANDELIJK GEBIED EN NATUUR

EU conferentie 'Evidence based policy making for sustainable cities'

Op 31 mei heeft in Paushuize een Europese [conferentie 'Evidence based policy making for sustainable cities'](#) plaatsgevonden over groene infrastructuur, natuur, stedelijke ecosystemen en gezondheid. Wetenschappers en beleidsmakers uit heel Europa hebben de ontwikkeling van 'Nature Based Solutions' en gebruik van ruimtelijke gegevens bediscussieerd aan de hand van verschillende voorbeelden. Aan het eind van de dag is door een aantal

partijen, waaronder gemeenten, ministeries en bedrijven een City Deal ondertekend om meer expliciet rekening te houden met de groene en blauwe waarden bij de stedelijke uitdagingen. De conferentie is georganiseerd door de Europese Commissie, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu met medewerking van RIVM en de provincie Utrecht. Gedeputeerde Bart Krol opende de conferentie met een toespraak waarin hij het belang van groene infrastructuur benadrukte voor de economische ontwikkeling. Een groene en gezonde stad is goed voor het aantrekken van het bedrijfsleven en hoogopgeleide inwoners. [Jandirk Kievit, FLO-NEL]

Provincies als ‘mededepartement’ in EU-besluitvorming over Biodiversiteit

Na een lang lobbytraject heeft het Rijk ingestemd met [een gelijkwaardige rol van decentrale overheden](#) op voor hen belangrijke, gedecentraliseerde dossiers: positie van ‘mededepartement’ in de Europese onderhandelingen. In IPO-verband is besloten om de EU-Biodiversiteitsstrategie als pilot-dossier op te pakken om de rol van mededepartement te verkennen. De consequenties van een (voor de provincie nieuwe) rol als mededepartement worden binnenkort in de bestuurlijke IPO-besluitvorming gebracht. [Johan Jorritsma, UFL]

Plattelandontwikkelingsprogramma (POP3) 2014-2020 uit het ELFPO

Binnen het [POP3](#) kunnen partijen uit de provincie Utrecht tot 2020 aanspraak maken op in totaal € 38,74 mln. uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling (ELFPO) mits de provincie, waterschappen of gemeenten cofinanciering leveren. POP3 wordt via twee programma’s met bijbehorende regelingen uitgevoerd: Provinciaal natuurbeleid en Agenda Vitaal Platteland.

➤ *Provinciaal natuurbeleid (natuurbeheer)*

Onder POP3-maatregel “Agro Milieu-Klimaatsteun/ agrarisch natuur en waterbeheer” worden de beheerplannen van 7 agrarische collectieven gefinancierd voor natuur- en waterbeheer.

➤ *Agenda Vitaal Platteland (investeringsprogramma)*

- Natuur: Voldoen aan de Kaderrichtlijn water, PAS- en Natura 2000-doelen.
- Landbouw: Het behouden en versterken van een economisch rendabele bedrijfsvoering, schaalvergroting afgestemd op de kwaliteit van het landschap, het versterken van de duurzaamheid en een aantrekkelijke leefomgeving en het versterken van de relatie tussen platteland en stad
- Leefbaarheid en kleine kernen: Het realiseren van een gezondere en sterkere economische en sociale basis voor een vitaal platteland, inclusief de kleine kernen, waarbij de voorzieningen in overeenstemming zijn met de behoeften van bewoners en gebruikers.
- Stad – Landzone: recreatie, natuur, landbouw en gezondheid: In de stad-landzone de relatie tussen stad en platteland, met name de landbouw, versterken.

Voor de realisatie van deze doelen worden de volgende 4 POP3 maatregelen ingezet:

- Trainingen, workshops, ondernemerscoaching en demonstraties
- Investerings in materiële activa: Jonge landbouwers, duurzame landbouw, infrastructuur, water & het Programma Aanpak Stikstof (PAS)
- Samenwerken voor innovaties
- LEADER: Utrecht Oost en Weidse Veenweiden

In 2016 zijn de volgende calls opengesteld inclusief provinciale cofinanciering:

Openstelling		Plafonds 2016 (€ mln)	Aangevraagd (€ mln)	Beschikt (€ mln)
	1e tranche Agrarisch natuur en waterbeheer*:	23,54	20,17	20,17
mrt/apr	1e tranche Investerings voor Jonge landbouwers:	0,9	0,55	0,5
mrt/apr	LEADER organisatie- en aanjaagkosten:	1,55	1,43	0,65
	2e tranche Agrarisch natuur en waterbeheer**:	6,12	3,24	3,24
va sep	LEADER Uitvoering projecten:	2,39	0,2	
okt/nov	Samenwerken voor innovaties:	0,5		
sep/okt	Trainingen, workshops, ondernemerscoaching en demonstraties:	0,4	0,51	
nov/dec	Investerings voor water (KRW):	5,43		
nov/dec	Investerings voor biodiversiteit, natuur en hydrologische maatregelen PAS:	2,56		
dec/jan	2e tranche Investerings voor Jonge landbouwers:	0,45		
	Totaal	€ 43,84	€ 26,1	€ 24,56

* Het subsidieplafond voor de 1e tranche Agrarisch natuur en waterbeheer betreft het budget voor agrarisch natuurbeheer voor de komende 6 jaar (2016-2021).

** Het subsidieplafond voor 2^e tranche Agrarisch natuur en waterbeheer betreft het plafond voor 2017. Het is een uitbreiding op bestaande beschikkingen voor de resterende subsidieperiode 2017-2021.

[Lodewijk Le Grand, UFL-UFC]

2.5. MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID

Campus Party Europe 2016 - businessmarathon Smart Mobility

Een van de [businessmarathons](#) tijdens de [Campus Party](#) (zie hierboven § 2.3. Economische ontwikkeling) ging over *Smart Mobility*. Vier teams ondersteund door mobiliteitsexperts en mentoren uit de bedrijfswereld werkten 48 uur aan concrete oplossingen voor bereikbaarheid van het [Utrecht Science Park](#). Het winnende team was ApiJam met de 'Your Smart Commute Assistant' dat helpt de reis vooruit te plannen door rekening te houden met, onder andere, het weer en historische en realtime verkeersinformatie. [Stef Roell, MEC-ECO / Janna Groot, BDO-BIN]

Project ITS InterCor (goedgekeurd)

Het [project ITS InterCor](#) richt zich op het verbeteren van de doorstroming en de veiligheid op de A2 rond de Leidsche Rijntunnel met behulp van Coöperatieve Intelligente Transport Systemen (C-ITS). Voor de uitvoering van het project ontvangt de provincie Utrecht een Europese bijdrage van ca €500.000 uit het programma '[Connecting Europe Facility \(CEF\) Transport](#)' en levert een eigen bijdrage van eveneens ca €500.000. In dit Europees project met een totale omvang van ca € 30 mln. werken Rijkswaterstaat, provincie Noord-Brabant en partners uit Frankrijk, België en het Verenigd Koninkrijk samen. Het project startte in september 2016 en duurt drie jaar. [Derk Dohle, MEC-MOV]

Project Waterstofbussen (in voorbereiding)

Verkennen introductie waterstofbussen en een waterstofstation in de regio Utrecht. Eventueel gecombineerd met tanken waterstof voor personenwagens. Een aanvraag is in voorbereiding met beoogde partners uit het bedrijfsleven (vervoerders, netbeheerders en industrie) voor indiening in 2017 binnen de [Fuel Cells and Hydrogen Joint Undertaking](#), een onderdeel van het [Horizon 2020-programma](#). [Johan van Dijk, OV- EXP]

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Resultaat verkenning
Mobiliteitsmanagement en gedragsbeïnvloeding / Samen optrekken met bedrijfsleven in vinden mobiliteitsoplossingen	Er zijn contacten gelegd met het Engelse bedrijf <i>BetterPoints</i> , maar hun idee blijkt in vrijwel dezelfde vorm al te bestaan in Nederland. Daarmee lijkt verdere samenwerking op dit onderwerp van de baan. Voor deze kans wordt verder ingezet op het Europees oppakken van Beter Benutten-projecten.
Duurzaam onderhoud van wegen	Uit de nadere verkenning is gebleken dat het duurzaam onderhoud van wegen geen Europese dimensie kent en nationaal/regionaal wordt opgepakt.
Duurzaam aanbesteden (OV)	Er is verkenning uitgevoerd van de meest relevante netwerken voor kennisuitwisseling over duurzaam aanbesteden van elektrische bussen met als doel de juiste voorwaarden creëren voor het opschalen van elektrisch busvervoer. In dit kader is er o.a. een verbinding gelegd tussen de afdeling OV en de Europese netwerken POLIS en CIVITAS . Binnen deze netwerken wordt kennis uitgewisseld over duurzaam aanbesteden van elektrisch busvervoer en contacten gelegd voor het eventueel samen optrekken in een aanvraag die zich richt op duurzaam aanbesteden (<i>green public procurement</i>).
Goederencorridors, logistiek	Zie hierboven "Project ITS InterCor" . Een project rondom goederencorridors is een mogelijkheid binnen het Connecting Europe Facility (CEF) programma, maar tijdens verkenning zijn er geen concrete en urgente projectideeën naar voren gekomen met een duidelijke Europese dimensie.
Verbetering ruimtelijke kwaliteit knooppunten, inrichting openbare ruimte voor langzaam verkeer	Uit nadere verkenning zijn onvoldoende Europese financieringskansen gebleken.
Innovatieve oplossingen voor vlot, veilig en comfortabel fietsen	In samenwerking met de stad Kopenhagen, de Technische Universiteit Kopenhagen en de TU Delft is gekeken of een gezamenlijk project met focus op innovatieve oplossingen voor vlotte en veilige doorstroming ingediend kon worden binnen het Climate-KIC –programma. Deze focus bleek echter onvoldoende interessant voor de partners. Binnen Climate-KIC zijn we een verkenning gestart voor een project om de maatschappelijke kosten en baten van fietsprojecten beter in beeld te krijgen. Dit betreft een evaluatie van de bestaande Nederlandse methodiek en vergelijking met methodieken in Denemarken en Zweden met als doel de methodiek op te schalen en breder toepasbaar maken. Deze verkenning zal in 2017 afgerond zijn.

2.6. CULTUUR, ERFGOED, RECREATIE EN TOERISME

Interreg Project InnoCastle (afgewezen)

Het project had als doel het ontwikkelen van een regionaal actieplan voor het verbeteren van business cases en promotie van cultureel toerisme voor Utrechtse kastelen en buitenplaatsen i.s.m. Stichting Kastelen en Buitenplaatsen. De aanvraag is ingediend bij het programma [Interreg Europe](#). Het project is afgewezen, maar wordt waarschijnlijk in de volgende *Interreg Europe* call opnieuw ingediend. [Arno Ruis, MEC-CER]

Erasmus+ Project Keep on Reading (afgewezen)

Het project had als doel het opzetten van innovatieve lesprogramma's om laaggeletterdheid onder werkenden terug te dringen, ter verbetering van hun baanzekerheid en maatschappelijke deelname. Aanvraag is gedaan bij het programma [Erasmus+](#) door [BiSC](#), uitvoeringsorganisatie voor bibliotheken, i.s.m. o.a. Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen en Stichting Lezen en Schrijven. De aanvraag is gefaciliteerd door de provincie en is positief beoordeeld, maar de subsidie is niet toegekend wegens uitputting van het budget. In 2017 wordt dit project opnieuw ingediend. [Mirjam Cloo, MEC-CER]

Verkenning Europese financieringskansen:

Financieringskans	Resultaat verkenning
Stimuleren ondernemerschap cultuurorganisaties en beheer recreatiegebieden	Zie hierboven § "Project InnoCastle" . Het project is afgewezen en wordt in 2017 mogelijk opnieuw ingediend.
Leren en opdoen nieuwe vaardigheden in bibliotheken	Zie hierboven § "Project Keep on Reading" . De mogelijkheden voor een doorstart worden besproken. Daarnaast bekijkt de BiSC de mogelijkheden voor het opstarten van een project rover het verbeteren van digitale vaardigheden van jongeren. De provincie speelt een faciliterende rol.
Vergroten publiekstoegankelijkheid erfgoed	Provincie Utrecht is initiatiefnemer van een voorlichtingsbijeenkomst in het voorjaar van 2017 over het programma Creative Europe , dat kansen biedt voor cultuurorganisaties. Ideeën die voortkomen uit deze bijeenkomst kunnen door de provincie worden ondersteund mits deze bijdragen aan de doelstellingen van de provincie uit het Coalitieakkoord.
Duurzame energieoplossingen erfgoed	In 2016 waren er geen concrete projectideeën om mee aan de slag te gaan in Europa. Deze prioriteit wordt in 2017 verder verkend.
Duurzaam/koolstofarm toerisme	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa geen directe subsidiemogelijkheden biedt voor duurzaam of koolstofarm toerisme.
Overloop toeristen Amsterdam	Uit een nadere verkenning blijkt dat Europa geen directe subsidiemogelijkheden biedt.
Toeristische/recreatieve EU-routes	Er wordt verwacht dat het COSME-programma goede mogelijkheden biedt, maar dit programma is niet open in 2016. De mogelijkheden voor 2017 houden we in de gaten.
Betere recreatieve verbinding steden en landelijk gebied / Koppeling recreatie om de Stad met gezondheid en leefbaarheid	De provincie Utrecht is aangesloten bij een overleg dat geïnitieerd is door NP Utrechtse Heuvelrug over de verbinding tussen het park en het Utrecht Science Park . Voor de verbetering van deze verbinding wordt gedacht aan een subsidieaanvraag binnen het Interreg NWE-programma . Op dit moment blijkt dit nog niet haalbaar. In 2017 worden Europese subsidiemogelijkheden verder verkend.

3. ACCENTEN 2017

Bij de uitvoering van de [Europastrategie 2016-2019 »'In Verbinding' in Europa!«](#) leggen we in 2017 de volgende accenten:

EU BELEID & PROFILERING

Opgave	EU beleid en regelgeving, profilering, netwerken en kennisuitwisseling
1. Gezonde leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Vertaling Programma Gezonde Leefomgeving naar EU-acties • Zoeken naar EU partners voor Healthy Urban Living
2. Energietransitie	<ul style="list-style-type: none"> • Profilering van Utrecht als 'living lab' voor Healthy Urban Living en Energietransitie
3. Economische ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan lobby trajecten HNP-IPO over nieuw EU-cohesiebeleid (o.a. EFRO) na 2020
4. Landelijk gebied en natuur	<ul style="list-style-type: none"> • 'mededepartement' in EU-besluitvorming over Biodiversiteit • Bijdrage aan lobby trajecten HNP-IPO over nieuw EU-landbouwbeleid (o.a. POP) na 2020
5. Mobiliteit en bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Promotie Utrechtse oplossingen voor <i>Smart Mobility</i> & Intelligente Transportsystemen
6. Cultuur, erfgoed, toerisme en recreatie	<ul style="list-style-type: none"> • Promotie van Utrechtse erfgoed en cultuur

EUROPESE FINANCIERINGSKANSEN

Opgave	Europese subsidiemogelijkheden
1. Gezonde leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Actieplan gezonde leefomgeving: verkenning Europese kansen • Schonere brandstoffen: verkenning waterstof bussen; verkenning andere waterstof toepassingen (Horizon 2020) • Kwalitatief hoogwaardig en veilig drinkwater en waterbesparing: natuurlijk waterbeheer (verkenning kansen binnen o.a. LIFE-programma).
2. Energietransitie	<ul style="list-style-type: none"> • Energieneutraal bouwen. Nul op de Meter • Energietransitie uitvoeringsagenda: verkenning Europese mogelijkheden o.a. ELENA (Europese Investeringsbank), Horizon 2020 en Climate KIC. • Energie-efficiëntie en opwekking • Duurzame transformatie werklocaties
3. Economische ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering EFRO-programma Kansen voor West II • Stimuleren en ondersteunen regionale partijen bij programma's t.b.v. arbeidsmarkt: project "Keep on reading" opnieuw indienen.
4. Landelijk gebied en natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Plattelandsontwikkelingsprogramma POP 3 • Verkennen LIFE-programma t.b.v. natuurbehoud natura 2000 gebieden.

5. Mobiliteit en bereikbaarheid	<ul style="list-style-type: none">• Duurzaam aanbesteden OV: Waterstofbussen project verkennen en kennis uitwisselen over e-bussen.• Fietsen: verkennen innovatieve oplossing voor vlot, veilig en comfortabel fietsen bij het Climate KIC en in relatie tot (de follow-up vanaf 2018 van) het programma Re-creatie om de Stad.
6. Cultuur, erfgoed, toerisme en recreatie	<ul style="list-style-type: none">• Stimuleren ondernemerschap en finan. modellen culturele uitvoeringsorganisaties en beheer recreatiegebieden: InnoCastle wordt opnieuw ingediend• Erfgoed: verkenning financieringskansen voor duurzame energieoplossingen bij monumenten• Cultuur: Creative Europe bijeenkomst organiseren.• Toeristische/recreatieve Europese routes: COSME verkennen